

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce: **nezl. Š. H.**, zastoupený M. H., právně zastoupený Mgr. Jindřichem Hájkem, advokátem, Na Poříčí 1071/17, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 5. 2025, čj. MPSV-2025/101954-925, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2025, čj. 3 A 82/2025-39,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

1. Vymezení věci

[1] Úřad práce České republiky – Krajská pobočka pro hlavní město Prahu žalobci přiznal rozhodnutím ze dne 13. 3. 2024 nárok na náhradní výživné ve výši 3 000 Kč měsíčně ode dne 1. 3. 2024 podle zákona č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě (dále jen „zákon o náhradním výživném“). Úřad práce následně rozhodnutím ze dne 31. 7. 2024 změnil výši náhradního výživného z 3 000 Kč na 1 488 Kč ode dne 1. 7. 2024. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, kterému žalovaný vyhověl a rozhodnutím ze dne 16. 12. 2024 rozhodnutí Úřadu práce zrušil a vrátil věc k novému projednání.

[2] Úřad práce následně rozhodnutím ze dne 12. 2. 2025 opětovně změnil výši náhradního výživného z částky 3 000 Kč na částku 1 488 Kč ode dne 1. 7. 2024. Proti tomuto

rozhodnutí podal žalobce odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 7. 5. 2025 zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil. Podle žalovaného Úřad práce postupoval v souladu s § 4 odst. 1 zákona o náhradním výživném, podle něhož se náhradní výživné stanoví jako rozdíl výše měsíční dávky výživného určené v exekučním titulu a částečného plnění výživného v příslušném měsíci, nejvýše však ve výši 3 000 Kč měsíčně. Plní-li se výživné jinak než v pravidelných měsíčních dávkách, stanoví se pro účely stanovení výše náhradního výživného měsíční průměr těchto částek. V měsících březen 2024 až červen 2024 nebylo výživné plněno pravidelně, proto podle poslední věty tohoto odstavce se výše náhradního výživného stanoví jako měsíční průměr náhradního výživného v jednotlivých měsících, tj. náhradního výživného ve výši 3 000 Kč za březen 2024, minus (-) 3 051 Kč za duben 2024, 3 000 Kč za květen 2024 a 3 000 Kč za červen 2024. Celkem tedy 5 949 Kč, měsíční průměr náhradního výživného pak činí $5\,949\text{ Kč} \div 4 = 1\,488\text{ Kč}$. Stanovená výše náhradního výživného je rovněž plně v souladu s Instrukcí náměstkyně pro řízení sekce 7 č. 3/2021 i se Směrnicí generálního ředitele Úřadu práce České republiky č. 2/2021.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného brojil žalobce žalobou u Městského soudu v Praze, který ji v záhlaví označeným rozsudkem jako nedůvodnou zamítl. Městský soud shledal v odůvodnění žalovaného nepřesnost v té části, v níž žalovaný výpočet náhradního výživného opírá o § 4 odst. 1 *větu druhou* zákona o náhradním výživném. Ta podle městského soudu dopadá na situace, kdy je výživné placeno jinak než pravidelně jedenkrát v každém měsíci, například čtvrtletně, pololetně, či ročně. Neaplikuje se naopak na případy, kdy je výživné plněno v (pravidelných) měsíčních dávkách, které jsou ale v různé výši. Tato nepřesnost však nepředstavuje důvod pro zrušení rozhodnutí, neboť následný postup při výpočtu náhradního výživného je již správný a souladný se zákonem.

2. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek městského soudu kasační stížností pro důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., namítá tedy nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky. Městský soud podle stěžovatele chybně aproboval výklad zákona o náhradním výživném, který aplikoval žalovaný i Úřad práce.

[5] Stěžovatel namítá, že postup správních orgánů při výpočtu výše náhradního výživného je zcela chybný a učiněný v rozporu se zákonem o náhradním výživném. Stěžovatel je tím krácen na svých právech. Nikde v zákoně není stanoveno, že by se výše náhradního výživného stanovovala z průměrných částek náhradního výživného za 4 měsíce, jako to dovozují žalovaní. Takový výklad by popíral nejen samotný smysl zákona a gramatický a logický výklad ustanovení § 4 zákona o náhradním výživném, ale i samotné zásady veřejného práva.

[6] Stěžovatel uvádí, že výše náhradního výživného se stanoví jako rozdíl výše měsíční dávky výživného určené v exekučním titulu a částečného plnění výživného v příslušném měsíci. V daném případě bylo výživné plněno jinak než v pravidelných měsíčních dávkách, proto se pro účely stanovení výše náhradního výživného operuje s měsíčním průměrem

pokračování

částek částečného plnění výživného. Na základě tohoto postupu (po zohlednění limitace) by náhradní výživné mělo být nadále rovno částce 3 000 Kč měsíčně, nikoliv snižováno.

[7] Stěžovatel proto navrhl, aby NSS napadený rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[8] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že setrvává na svých závěrech ohledně postupu při výpočtu náhradního výživného. Má za to, že tento postup je v souladu se zákonem.

[9] Žalovaný navrhl, aby NSS kasační stížnost zamítl.

3. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

3.1. K přijatelnosti kasační stížnosti

[10] Pro další posouzení věci je v první řadě nezbytné posoudit otázku obsazení městského soudu, který v této věci rozhodoval v senátu.

[11] Podle § 31 odst. 2 s. ř. s. (ve znění účinném do 31. 12. 2025) rozhoduje o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu ve věcech státní sociální podpory specializovaný samosoudce. Rozhodování ve věcech náhradního výživného bylo výslovně svěřeno specializovanému samosoudci až zákonem č. 314/2025 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2026. Nelze však přehlédnout, že náhradní výživné je svou povahou koncipováno jako sociální dávka, která doplňuje systém dávek státní sociální podpory (srov. § 1 odst. 2 zákona o náhradním výživném). Podle § 1 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, se státní sociální podporou „*stát podílí na krytí nákladů rodiny v souvislosti s narozením dítěte a péčí o něj i při některých dalších sociálních situacích.*“. To platí rovněž pro dávku náhradního výživného. Při určení okruhu oprávněných osob pak § 2 zákona o náhradním výživném vychází ze zákona o státní sociální podpoře. Na základě uvedeného lze dovodit, že specializovaný samosoudce rozhoduje ve věcech náhradního výživného i před účinností výše zmíněné novely, neboť tuto dávku lze podřadit pod „věc státní sociální podpory“.

[12] V situacích, kdy namísto specializovaného samosoudce rozhodoval specializovaný senát, se sice jedná o nesprávné obsazení soudu, nezpůsobuje to však takovou vadu, která by sama o sobě byla důvodem pro zrušení rozhodnutí krajského soudu. Žalobce totiž v takovém případě není nikterak krácen na svých veřejných subjektivních právech (rozsudek NSS ze dne 15. 10. 2003, čj. 3 Azs 5/2003-32, rozsudek NSS ze dne 26. 7. 2016, čj. 6 As 165/2015-38, bod 41). Není tedy vadou řízení mající vliv na zákonnost rozhodnutí, že v posuzované věci rozhodoval senát namísto specializovaného samosoudce. Tato skutečnost je však významná z hlediska posouzení přijatelnosti kasační stížnosti podle § 104a s. ř. s.

[13] Podle § 104a s. ř. s. se přijatelnost posuzuje ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce. Výčet věcí, ve kterých rozhoduje specializovaný samosoudce, je uveden v § 31 odst. 2 s. ř. s. Tedy přijatelnost kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s. se posuzuje jen v těch věcech, kde specializovaný samosoudce rozhodoval v souladu s § 31 odst. 2 s. ř. s. Stejně tak se přijatelnost posuzuje tam, kde věc v rozporu s § 31 odst. 2 s. ř. s. rozhodoval senát. Postup, při němž by se (ne)přijatelnost odvíjela od fakticity rozhodování krajských soudů, by totiž vedl k nerovnostem. Okruh věcí, které spadají do režimu posuzování přijatelnosti, tudíž nemůže být určován případnými pochybeními krajských soudů při posouzení rozsahu § 31 odst. 2 s. ř. s. (rozsudek NSS ze dne 30. 11. 2021, čj. 10 As 360/2021-59, body 7, 8, 9). Z uvedeného plyne, že i v posuzované věci je nutné zkoumat přijatelnost kasační stížnosti.

[14] Kasační stížnost je podle § 104a s. ř. s. přijatelná, pokud svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele. Podle ustálené judikatury NSS (usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, čj. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS, body 11 a 12) bude kasační stížnost přijatelná mj. tehdy, pokud se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec nebo nebyly plně judikaturou NSS řešeny, či bylo-li v rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Protože se NSS dosud blíže nezabýval otázkou postupu při výpočtu náhradního výživného podle ustanovení § 4 zákona o náhradním výživném, je kasační stížnost přijatelná.

[15] NSS posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

3.2. Obecně k základní podstatě institutu náhradního výživného a jeho výpočtu

[16] Náhradní výživné je sociální dávkou, kterou poskytuje a náklady na ni hradí stát (§ 1 odst. 2 zákona o náhradním výživném). Podle důvodové zprávy k § 1 zákona o náhradním výživném je cílem právní úpravy podpora rodičů s dětmi v případech, kdy druhý rodič neplní řádně svou stanovenou vyživovací povinnost, v důsledku čehož se rodina může ocitnout v nepříznivé sociální a finanční situaci. Náhradní výživné tedy reaguje na zvýšené riziko ohrožení těchto rodin, které jsou v situaci, kdy dítě neobdrží částku výživného určenou v exekučním titulu.

[17] Spornou otázkou v nyní posuzované věci je především výklad ustanovení § 4 odst. 1 a 2 zákona o náhradním výživném, které jsou společným východiskem pro výpočet výsledné částky poskytované oprávněné osobě. Podle § 4 odst. 1 zákona o náhradním výživném: *„Náhradní výživné se stanovuje jako rozdíl výše měsíční dávky výživného určené v exekučním titulu a částečného plnění výživného v příslušném měsíci, nejvýše však ve výši 3 000 Kč měsíčně. Plní-li se výživné jinak než v pravidelných měsíčních dávkách, stanoví se pro účely stanovení výše náhradního výživného měsíční průměr těchto částek.“*

[18] Podle § 4 odst. 2 zákona o náhradním výživném: *„Výše náhradního výživného se stanovuje na období 4 kalendářních měsíců a vychází z měsíčního průměru částek stanovených*

pokračování

podle odstavce 1 za 4 kalendářní měsíce předcházející 4 kalendářním měsícům, za které se nárok prokazuje a uplatňuje.“

[19] Důvodová zpráva v části vztahující se k § 4 upřesňuje: „Náhradní výživné náleží ve výši stanovené vyživovací povinnosti (uložené exekucním titulem), která není povinnou osobou hrazena, nejvýše však ve výši 3000 Kč. Pokud však povinná osoba částečně vyživovací povinnost plní, je výše náhradního výživného stanovena tak, aby součet náhradního výživného a částečné úhrady uloženého výživného, byl ve výši takto uloženého výživného, avšak nepřesáhl výši 3000 Kč. Zároveň výše náhradního výživného vychází z měsíčního průměru uložené a uhrazené vyživovací povinnosti za 4 kalendářní měsíce předcházející 4 kalendářním měsícům, za které se nárok prokazuje a uplatňuje, a to z toho důvodu, že povinná osoba může každý měsíc plnit svou vyživovací povinnost pouze částečně a měsíčně zaplacená částka se může každý měsíc lišit.“

[20] Současně důvodová zpráva uvádí vzorový příklad výpočtu náhradního výživného, který zní následovně: „Výše náhradního výživného vyplácená za leden, únor, březen a duben 2021 bude vycházet z běžného výživného uloženého a uhrazeného za měsíce prosinec, listopad, říjen a září 2020. Výše náhradního výživného vychází z průměru uloženého a uhrazeného výživného za tyto měsíce. Výživné je stanoveno ve výši 1000 Kč měsíčně, v září 2020 bylo na výživné zaplacen 200 Kč (neuhrazeno 800 Kč), v říjnu 2020 bylo uhrazeno 500 Kč (neuhrazeno 500 Kč), v listopadu 2020 bylo zaplacen 100 Kč (neuhrazeno 900 Kč) a v prosinci 2020 bylo na výživné zaplacen 500 Kč (neuhrazeno 500 Kč). Povinný měl tedy za tyto čtyři měsíce zaplatit 4000 Kč, zaplatil však jen 1300 Kč. Oprávněné osobě tak bude vyplaceno náhradní výživné v dalších 4 měsících (leden, únor, březen, duben 2021) dohromady ve výši rozdílu mezi částkou 4000 Kč a 1300 Kč, tedy 2700 Kč, měsíčně tedy bude vyplaceno 675 Kč.“

[21] Komentářová literatura uvádí příklad, který nadto zohledňuje situaci, kdy v některém z rozhodných měsíců dojde k přeplatku na výživném, tj. k úhradě částky převyšující stanovené výživné. Postup výpočtu je následující: „Soudem stanovené výživné činí 4 000 Kč měsíčně. Ve skutečnosti bylo v březnu na výživném uhrazeno 2 000 Kč, rozdíl činí 2 000 Kč, v dubnu 5 000 Kč (tedy více než je stanoveno v rozsudku soudu), v květnu nebylo uhrazeno nic, rozdíl je 4 000 Kč, nicméně pro výpočet dávky je zohledněna maximální možná suma, což jsou 3 000 Kč, a v červnu bylo uhrazeno 2 000 Kč, rozdíl je 2 000 Kč. Pro výši dávky budou zohledněny tyto částky: 2 000 Kč, -1 000 Kč (4 000 Kč - 5 000 Kč), 3 000 Kč, 2 000 Kč. Ze součtu těchto částek je stanoven průměr, který určí výši dávky náhradního výživného. Součet činí 6 000 Kč, průměr je 1 500 Kč. Dávka náhradního výživného na měsíce červenec, srpen, září a říjen je stanovena na 1 500 Kč.“ (viz Janková, E., Obermannová, G. Zákon o náhradním výživném. Komentář. Nakladatelství Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz).

[22] Podle jazykového výkladu dotčených ustanovení lze postup při výpočtu náhradního výživného shrnout do několika kroků. V prvním kroku se pro každý jednotlivý měsíc určí rozdíl mezi výší výživného stanoveného v exekucním titulu a skutečně uhrazeným výživným. Pokud tento rozdíl přesahuje částku 3 000 Kč, zohlední se pouze částka ve výši 3 000 Kč. V případě, že je výsledek záporný (tj. došlo k přeplatku na výživném), vychází se z této záporné hodnoty (pozn. zákon ani důvodová zpráva výslovně tuto otázku neřeší). Takto určené částky za jednotlivé měsíce se následně sečtou. Součet těchto částek se poté vydělí čtyřmi, čímž se získá průměrná měsíční výše náhradního výživného. Tento postup

zohledňuje skutečnost, že výživné může být v jednotlivých měsících hrazeno v rozdílné výši, a zároveň umožňuje stanovit jednotnou měsíční částku náhradního výživného pro celé rozhodné období. Uvedený výklad současně odpovídá závěrům komentářové literatury i praxi [nutnost zohlednit jednotlivé měsíce, nikoliv čtyřměsíční období jako celek, též nepřímou potvrzuje např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 2. 5. 2023, čj. 34 A 26/2022-26, v němž se uvádí, že „při stanovení výše náhradního výživného podle § 4 odst. 1, 2 zákona o náhradním výživném nelze měsíční dávky výživného, jež byly skutečně uhrazeny v rozhodném období (čtyři měsíce před podáním žádosti), započítat na výživné nejdříve splatné dle pravidel občanského práva (§ 1933 občanského zákoníku). Takto uhrazené výživné je plněním výživného podle § 4 odst. 1 zákona o náhradním výživném. Pokud je rozdíl výše měsíční dávky výživného určené v exekučním titulu a plněním výživného v příslušném měsíci nulový, dávka náhradního výživného se (při splnění podmínek pro vznik nároku na náhradní výživné) stanoví ve výši 0 Kč.“].

[23] NSS si je přitom vědom, že podle ustálené judikatury Ústavního soudu představuje jazykový výklad jen prvotní východisko pro poznání smyslu a účelu právní normy, přičemž k jejich objasnění slouží i řada dalších výkladových metod (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2024, sp. zn. Pl. ÚS 27/23, bod 24 apod.). Při výkladu právní normy hraje nepominutelnou úlohu zejména teleologická výkladová metoda.

[24] Jak plyne z předchozího výkladu, smyslem a účelem institutu náhradního výživného je zajistit finanční pomoci těm oprávněným osobám, kterým není v aktuálním čtyřměsíčním rozhodném období poskytována dostatečná finanční částka na výživné. Náhradní výživné má tedy dorovnat, případně alespoň částečně uhradit soudem stanovené výživné, přičemž jeho výše je zákonem omezena maximální částkou 3 000 Kč. Smyslem tohoto institutu naopak není přenášet vyživovací povinnost, jakožto občanskoprávní povinnost jednotlivce, na stát. Jedná se tak o sociální dávku, jejímž prostřednictvím stát poskytuje pomoc oprávněným osobám, avšak pouze v omezeném rozsahu a za podmínek stanovených zákonem.

[25] Z tohoto pohledu nelze výše popsany postup výpočtu považovat za rozporný se smyslem a účelem zákona. Náhradní výživné má totiž pouze doplňkovou funkci a nepředstavuje plnohodnotnou náhradu vyživovací povinnosti povinné osoby. Skutečnost, že jsou při výpočtu zohledňovány rozdíly mezi stanoveným a skutečně uhrazeným výživným v jednotlivých měsících, včetně případných přeplatků, reflektuje reálný objem finančních prostředků, které byly oprávněné osobě v rozhodném období fakticky poskytnuty. Dojde-li v některém z měsíců k vyššímu plnění vyživovací povinnosti, nelze přehlédnout, že oprávněná osoba měla v tomto období odpovídající finanční prostředky k dispozici. Současně platí, že stát není povinen dorovnávat každé jednotlivé selhání povinné osoby, ale poskytuje pomoc pouze v rozsahu stanoveném zákonem.

3.3. Použití závěrů na posuzovanou věc

[26] V posuzované věci žalovaný zvolil při výpočtu výše náhradního výživného postup popsany výše, který následně potvrdil také městský soud.

pokračování

[27] Stěžovatelova námitka, že výše náhradního výživného se nestanoví jako průměr výše náhradního výživného za předchozí čtyři měsíce, nýbrž jako měsíční průměr částek částečného plnění výživného, není důvodná. Stěžovatel se opírá o § 4 odst. 1 *větu druhou* zákona o náhradním výživném. Postup výpočtu dle stěžovatele by tedy měl být takový, že se určí rozdíl mezi celkovým stanoveným výživným a celkovým přijatým výživným (pro období března až června $57\,600 - 31\,235 = 26\,365$ Kč), který se následně pro získání měsíční výše vydělí čtyřmi ($26\,365 \div 4 = 6\,591,25$ Kč). Průměrné měsíční placené výživné tedy činí 6 591 Kč, přičemž v důsledku zákonné limitace by náhradní výživné mělo být nadále rovno částce 3 000 Kč. Jak správně uvádí městský soud v bodě 42 napadeného rozsudku, ustanovení § 4 odst. 1 *věta druhá* však dopadá na situace, kdy je výživné placeno jinak než v pravidelných měsíčních intervalech, například čtvrtletně, pololetně či ročně. V posuzované věci se přitom o tento případ nejedná, neboť výživné je plněno v měsíčních dávkách, byť v různé výši.

[28] V nyní posuzované věci je tedy při výpočtu nutné vycházet z § 4 odst. 1 *věty první*, na jehož základě se nejprve určí náhradní výživné pro příslušný měsíc, nikoliv pro celé čtyřměsíční rozhodné období. Tato skutečnost je ostatně výslovně vyjádřena v zákoně, který používá formulace „rozdíl výše **měsíční dávek**...” a „**částečného plnění výživného v příslušném měsíci**“. Ustanovení § 4 odst. 2 pak na tento dílčí výpočet navazuje a doplňuje ho, přičemž stanoví výslednou výši náhradního výživného jako měsíční průměr částek vypočítaných podle odst. 1. Ačkoliv lze v určitém směru pochopit výklad navržený stěžovatelem, který vychází z celkového porovnání stanoveného a skutečně uhrazeného výživného za rozhodné období, takový postup neodpovídá zákonné úpravě. Ta výslovně vychází z posuzování rozdílů mezi stanoveným a uhrazeným výživným v jednotlivých měsících.

[29] Správní orgány tedy při stanovení výše náhradního výživného postupovaly v souladu se zákonem a aplikovaly jím předvídaný způsob výpočtu. Městský soud pak v napadeném rozsudku podrobně popsal, proč považuje zvolený postup za správný a proč naopak nelze vycházet z postupu navrženého stěžovatelem, který nadto nepřipadně aplikuje *větu druhou* § 4 odst. 1 zákona o náhradním výživném na skutkový stav odpovídající *věti první* tohoto ustanovení.

[30] Nad rámec NSS podotýká, že skutečnost, že v rozhodnutí ze dne 10. 12. 2024 Úřad práce změnil výši náhradního výživného pro následující rozhodné období na 3 000 Kč měsíčně, přitom svědčí o tom, že jeho postup nebyl vůči oprávněné osobě nikterak zaujatý, ale odvíjel se od konkrétních skutkových okolností a zákonných kritérií.

4. Závěr a náklady řízení

[31] Ze všech uvedených důvodů dospěl NSS k závěru, že kasační stížnost stěžovatele není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[32] Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovanému nevznikly v tomto řízení náklady nad rámec jeho běžné činnosti.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 26. března 2026

Ondřej Mrákota
předseda senátu